

پلیس، اصناف و امنیت اقتصادی (اقتصاد خرد)

سید محمود موسوی^۱، احمد شه باز^۲، محمد جوانمرد^۳

تاریخ دریافت: ۹۴/۰۴/۲۹
تاریخ پذیرش: ۹۴/۰۸/۱۳

فصلنامه علمی - تخصصی دانش انتظامی شرق استان تهران
سال دوم، شماره هشتم، زمستان ۱۳۹۴
از صفحه ۴۱ تا ۶۰

چکیده

در عصر حاضر، امنیت ابعاد و مفاهیم پیچیده‌ای به خود گرفته است و علاوه بر بعد سلبی، دیگر ابعاد آن نیز مورد توجه صاحب‌نظران می‌باشد. مسائل اقتصادی جامعه که کلیه لایه‌های جمعیتی با آن مواجه هستند از جمله مسائلی است که اثر مستقیم و غیر قابل‌انکاری بر آرامش و بقای نظام‌های سیاسی دنیا دارد. امنیت اقتصادی واژه‌ای با ابعاد بسیار گسترده است که یکی از ابعاد مهم آن ایجاد احساس امنیت در اقتصاد خرد تلقی می‌شود. این پژوهش که در زمره تحقیقات اسنادی کار شده است، به نقش پلیس به ویژه پلیس نظارت بر اماکن عمومی در تأمین امنیت اقتصادی در بخش اقتصاد خرد به‌خصوص در پیشگیری از تخلفات و جرائم در ابعاد مختلف پرداخته است. در حوزه نیروی انتظامی ج.ا. ایران، پلیس نظارت بر اماکن عمومی یکی از ارکان برقراری نظم و امنیت در اقتصاد خرد کشور بوده و به دلیل شرح وظایف و نوع مأموریتی که به استناد قانون، ملزم به اجرای آن می‌باشد، تنها یگانی از نیروی انتظامی است که به‌طور تخصصی با صنوف به‌عنوان یکی از محورهای اقتصاد خرد جامعه، در ارتباط مستقیم بوده و با انجام وظایف، بر تمامی صنوف قبل از افتتاح، حین کار و مادامی‌که به فعالیت مشغول می‌باشند نظارت داشته و ضمن پیشگیری از وقوع تخلفات، در پی افزایش احساس امنیت و رضایت مردم است و به دنبال آن، بستر رشد اقتصاد کشور را فراهم می‌آورد.

کلید واژه‌ها

نظارت، اصناف، امنیت اقتصادی، اقتصاد خرد، پیشگیری.

۱- نویسنده مسئول. مربی اطلاعات دانشگاه علوم انتظامی امین، ایمیل: mahdi95mousavi@gmail.com

۲- کارشناس ارشد ریاضی و مدرس دانشگاه آزاد اسلامی سمنان، ایمیل: ahmad.shahbaz2014@gmail.com

۳- کارشناس ارشد اطلاعات و مدرس دانشگاه علوم انتظامی امین، ایمیل: Yang.man80@gmail.com

مقدمه

روزانه در سراسر دنیا، هزاران نوع کالا تولید و مصرف می‌شود، کالاها و خدمات در محله‌ها، شهرها و کشورها داد و ستد و توزیع می‌شوند. در بعضی از کشورها، شیب افزایش قیمت‌ها، بسیار ملایم است، در حالی که در بخش دیگر از دنیا قیمت‌ها با شتاب افزایش می‌یابد. با این وجود، بعضی از کشورها غنی هستند و برخی دیگر برای تأمین نیازهای اولیه مردم با مشکلات عدیده‌ای روبرو می‌باشند.

اقتصاد با توجه به نوع کارکردش، به دو بخش اقتصاد خرد و کلان تقسیم می‌شوند. اقتصاد خرد در مورد عمل بنگاه‌های منفرد، توزیع و ... و ارتباط آن با مصرف‌کننده و خانواده‌ها صحبت می‌کند. در این نوع اقتصاد، تصمیمات فردی و تصمیمات اقتصادی افراد و خانواده‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد. فعالان در عرصه اقتصاد خرد به نوعی از کوچک‌ترین مسائل تا بزرگ‌ترین تصمیمات اقتصادی خانواده‌ها و زندگی روزمره مصرف‌کنندگان و در پی آن جامعه را تحت تأثیر خود قرار می‌دهند. (انصاری، ۱۳۹۲: ۸)

صنوف مختلف، نقطه اتصال مصرف‌کننده و تولیدکننده و شالوده اقتصاد خرد را فراهم می‌آورند. صنوف که عمده‌ترین بخش اقتصاد خرد می‌باشند، لایه جمعیتی عظیمی هستند که در تحولات سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی جامعه تأثیر انکارناپذیری دارند. لزوم تأمین آرامش خاطر و ایجاد احساس امنیت در جامعه و همچنین وجود یک دستگاه نظارتی توانمند و مجری سیاست‌های اقتصادی کلان نظام ج.ا. ایران که بتواند با استفاده از کلیه امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری، احساس امنیت را در این بخش از اقتصاد کشور نهادینه نماید، از نظر مقنن پنهان نبوده، به همین دلیل بند ۱۴ ماده ۴ قانون نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران بر نظارت پلیس بر اماکن عمومی تصریح و آن را به‌درستی تبیین نموده است. علاوه بر این، در قانون نظام صنفی و قوانین خاص نیز بر نظارت و حتی برخورد پلیس با متخلفان تأکید شده است.

اهمیت و ضرورت تحقیق

امروزه جوامع با توجه به تجربیات به دست آمده از اعمال مکاتب جزایی، بیشتر به اتخاذ تدابیر پیشگیرانه غیر کیفری گرایش دارند. هرچند انواع مجازات‌ها و تدابیر تنبیهی

بخش عمده‌ای از نظام‌های حقوقی و سیاست جنایی را تشکیل داده است؛ چندی است که اندیشه حقوق مبتنی بر پیشگیری، در میان جوامع علمی و حقوقی کشورهای مختلف رواج یافته که در این مسیر، پیشرفت‌هایی نیز داشته است. امروزه پیشگیری به‌عنوان یک راهبرد علمی و عملی و به‌عنوان یکی از سیاست‌های کلان و اقدامات اساسی در حوزه‌های کنترلی اجتماعی و رفتار سازمانی شناخته می‌شود. این راهبرد به کلیه اقدامات و راهکارهای مستقیم و غیرمستقیم بازدارنده از وقوع جرم معطوف می‌شود و از این جهت یک سیاست پیشگیرانه است که در برابر انواع مجازات‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی قرار می‌گیرد.

اهمیت پیشگیری از وقوع تخلفات و جرائم یکی از الزاماتی است که پلیس (پلیس نظارت بر اماکن عمومی) نیز در روند اقدامات خود این روش را اتخاذ نموده و با توجه به نوع وظایفش به این مهم می‌پردازد. از سوی دیگر نقش اطلاعات و زیر شاخه‌های آن در نظام‌های مردمی بر هیچ‌کس پوشیده نیست. مسلماً نظام‌ها و حکومت‌هایی موفق‌ترند که از مشارکت و پشتیبانی مردمی در جهات مختلف اطلاعاتی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی برخوردار بوده و همواره از نیروی مردمی خویش به‌عنوان یکی از ستون‌ها و ارکان اساسی نظام در ابعاد یاد شده استفاده کند. از سوی دیگر، تمامی ارگان‌ها اعم از نظارتی، تقنینی، خدماتی، امنیتی، عملیاتی و ... باید به‌گونه‌ای عمل نمایند که موجبات جلب اعتماد مردم و رضایت آن‌ها را به همراه داشته باشد. لازمه رسیدن به این موضوع، توجه جدی به اصل پیشگیری از تخلفات و جرائم در ابعاد مختلف به‌ویژه در بعد اقتصادی است.

پیشینه تحقیق

بررسی‌های انجام شده در پیشینه مطالعاتی در خصوص عملکرد پلیس در مسائل اقتصادی و اقتصاد خرد، نشان می‌دهد که متأسفانه تاکنون پژوهشی هدفمند و جدی در این حوزه انجام نشده است. اگرچه در گذشته، مطالعات گسترده‌ای در خصوص برخی مؤلفه‌ها و موضوعات مرتبط، به‌خصوص در دانشگاه علوم انتظامی امین و در قالب پایان‌نامه‌های مقطع کارشناسی ارشد به‌طور جداگانه انجام شده است، با این حال در مورد پیشینه تأثیرات اقتصادی پلیس در موضوع اقتصادی خصوصاً اقتصاد خرد، به‌طور مشخص نمی‌توان به پژوهش، تحقیقات و یا مقاله‌های قابل استنادی اشاره نمود.

مبانی نظری

در مورد نظریه‌های اقتصادی و چگونگی مؤثر بودن آن‌ها بر اقتصاد خرد باید گفت: شرایط سیاسی، اجتماعی و اقتصادی قرن نوزدهم، اقتصاددانان را از نظریه‌ها و عقاید اقتصاددانان نئوکلاسیک ناخشنود ساخت و به غیر از سوسیالیست‌ها، اقتصاددانان دیگری بودند که با فرضیه‌ها و نظریه‌های مکتب نئوکلاسیک مخالفت ورزیدند. (واریان، ۲۰۰۵: ۱۸) در اوایل قرن بیستم، مکتب جدیدی ابتدا در آمریکا به وجود آمد که در تاریخ به‌عنوان نهادگرایی اولیه معروف است که در واقع سرآغاز ورود نهادهای مختلف نظارتی، امنیتی، بازرسی و ... به اقتصاد و اقتصاد خرد بود. در آن موقع اقتصاد خرد را علمی مربوط به چند قضیه می‌دانستند که نتایج آن را می‌توان از آن قضایا استنباط کرد و به زمینه‌های تاریخی کمتر توجه می‌شد و این علم محدود به چند فرض و قضیه و نتایج حاصل از قضیه‌ها بود.

پس از جنگ جهانی دوم و از نیمه دوم قرن بیستم، اقتصاد خرد به سمت ریاضی، اقتصادسنجی و هرچه دقیق‌تر کردن فرضیه‌های موجود بدون توجه به نهادهایی که وجود آن‌ها برای رشد اقتصادی لازم و ضروری به نظر می‌رسید، پیش می‌رفت و به آن گرایش عمده داشت. به تدریج از دهه‌های ۶۰ و ۷۰ میلادی، برخی از اقتصاددانان که آموزش دیده مکتب نئوکلاسیک بودند توجه به نهادها و ورود آن‌ها به اقتصاد خرد را واجب و ضروری دانسته و به آن توجه کردند.

تجربه موفقیت‌آمیز برخی کشورهای آسیای شرقی و بسیاری از کشورهای در حال توسعه برای انتقال کم‌هزینه و سریع اقتصاد متمرکز به اقتصاد بازار و مردمی، بیانگر این واقعیت است که صرف انجام اقداماتی چون کاستن از بار تصدی‌های دولت، مقررات زدایی، خصوصی‌سازی، آزاد سازی قیمت‌ها و ... هرچند که ضروری است، اما لزوماً نمی‌تواند موجب افزایش عملکرد اقتصادی یک کشور در سطح خرد و کلان شود. در دنیای معاصر فرصت‌ها و کامیابی‌های افراد اساساً به این بستگی دارد که چه نهادهایی در جامعه وجود دارند و چگونه عمل می‌کنند. بازارها، بازیگران و سازمان‌های نظارتی، برای زندگی مردم و اقتصاد خانوار بسیار با اهمیت هستند و نهادهایی که به نوعی با فعالیت‌های اقتصادی در سطح خرد و کلان ارتباط دارند، نقش مهم در چگونگی تأثیرگذاری نهادهای کارآمد و موفقیت آن‌ها در مسائل اقتصادی بازی می‌کنند.

در این بخش کلیاتی در مورد پلیس نظارت بر اماکن عمومی، اقتصاد خرد و چگونگی ارتباط آن‌ها بیان می‌شود. ابتدا لازم است به تعاریفی از موارد ذکر شده در جهت ارتباط‌گیری اشاره نمود. (فراهانی، ۱۳۸۴: ۱۲-۲۶)

- اماکن عمومی: در فرهنگ لغت دهخدا اماکن به معنای جاهای همگانی مانند مسجد، کاروانسرا و غیره و عمومی به معنای چیزی که شامل همه گردد، عام، کلی، آنچه متعلق و مربوط به عموم باشد، همگانی و در مقابل خصوصی آمده است. تعریف اصطلاحی این واژه بسیار متنوع است و به مکان‌هایی اطلاق می‌شود که مستعد پذیرش عموم مردم باشد. به عبارت دیگر، به هر جا و مکانی که برای ورود به آن (در زمان فعالیت) الزامی به اخذ اجازه مخصوص از مراجع قضایی و یا کسب اجازه از مالک نباشد، اطلاق می‌شود.

- نظارت: در فرهنگ لغت دهخدا نظارت به معنای نظر کردن، نگرستن به چیزی، مراقبت و در تحت نظر و دیده‌بانی داشتن کاری و به معنای دیدن، پاییدن، مشاهده کردن نیز شناخته می‌شود. مفهوم اصطلاحی این لغت نیز فراوان می‌باشد، لیکن مفهوم کاربردی و مورد نظر در این مقاله عبارت است از: نگاه مسئولانه داشتن به موضوعات خاص.

- علم اقتصاد: اقتصاد علمی است که موضوع آن مطالعه و بررسی نحوه تصمیم‌گیری جوامع راجع به این که چه چیزی تولید می‌شود، چگونه تولید یا توزیع می‌شود. به عبارت دیگر، علم تخصیص بهینه منابع کمیاب را در دستور کار خود دارد. (پژویان، ۱۳۸۹: ۲۴)

- اقتصاد خرد: اقتصاد خرد در عمل، بنگاه‌های منفرد و اقتصاد خانوارها را مورد مطالعه قرار می‌دهد. در اقتصاد خرد تصمیمات اقتصادی افراد و خانوارها مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد. انتخاب یک بنگاه در مورد این که چه تولید کند و چه قیمتی برای تولیدات خود درخواست نماید، از چه منابعی استفاده کند یا یک خانوار چه کالایی را خریداری کند و چه مقدار از آن کالا خریداری نماید و چه مؤلفه‌هایی بر این تولید و این خرید مؤثر می‌باشند، موضوع اقتصاد خرد می‌باشد. به عبارت دیگر، بررسی رفتار اقتصادی افراد، جامعه و بنگاه‌های تولیدی و

در یک جمله، اقتصاد خرد پرداختن و توجه به اقتصادهای کوچک را مورد توجه قرار می‌دهد. (پژویان، ۱۳۸۹: ۲۴)

- اهداف اقتصاد خرد: یکی از اهداف اصلی و مهم اقتصاد خرد این است که به دنبال این موضوع باشد که یک فرد چگونه امکانات محدود خود را مانند بودجه و زمان بین کالاها و خدمات مختلف تخصیص می‌دهد تا به اهداف خود که مهم‌ترین آن حداکثر مطلوبیت می‌باشد، دسترسی پیدا کند و یکی دیگر از اهداف آن این است که یک بنگاه یا سازمان چگونه امکانات محدود خود را مانند پولی که برای تولید هزینه می‌نماید را صرف استخدام عوامل تولید و یا دیگر هزینه‌های تولید نماید تا به هدف خود که حداکثر تولید و یا سود است، دسترسی پیدا کند. (هندرسن ج. م، ۱۳۸۷: ۷۱)

- بنگاه تولیدی، اقتصادی: هر واحدی که با تخصیص سرمایه اولیه به امکانات، نیروی کار، محل فعالیت و به طور کلی ضمن انجام تمهیدات و الزامات اولیه، دست به فعالیت اقتصادی، تولیدی، توزیعی، رفاهی، خدماتی و ... بزند و در قبال آن اولاً در جامعه اشتغال و زمینه کار و فعالیت برای خود و دیگران فراهم نموده و نقش مثبتی در بعد اقتصادی جامعه داشته باشد را گویند. (پژویان، ۱۳۸۹: ۲۴)

- تقاضا: به آن مقدار از محصولات و خدمات که افراد جامعه در هر دوره زمانی به خدمت گرفته و یا استفاده می‌نمایند، تقاضا گفته می‌شود. شایان ذکر است که عوامل مؤثر بر تقاضای افراد جامعه درآمد، ثروت، قیمت کالا و ... می‌باشد. (خداداد کاشی، ۱۳۹۰: ۴۱)

- عرضه: کالا و یا خدمتی که از سوی تولید کنندگان و یا افرادی که کار خدماتی، رفاهی و ... انجام می‌دهند، جهت استفاده به مشتریان و یا بهره‌برداران، ارائه می‌گردد را عرضه می‌گویند. (خداداد کاشی، ۱۳۹۰: ۴۱)

- تعادل: اصطلاحاً هنگامی که میزان تقاضای مصرف‌کنندگان دقیقاً با میزان عرضه‌کنندگان کالاها یا خدمات با هم برابر باشد، تعادل در جامعه و اقتصاد پدید آمده است. (خداداد کاشی، ۱۳۹۰: ۴۱)

- مطلوبیت: یکی از مهم‌ترین فاکتورها و مؤلفه‌های ارزیابی اقتصادی خرد، مفهوم مطلوبیت می‌باشد. در جدول ترجیحات هر یک از افراد جامعه یک سلسله مراتب وجود دارد و هر یک از کالاها یا خدمات در نقطه معین از این سلسله مراتب قرار می‌گیرد. در واقع در نظریه رفتار مصرف‌کننده، ترجیحات هر فرد در قبال کالاها و خدمات مختلف بر اساس مفهومی به نام مطلوبیت قابل بیان می‌باشد. شایان ذکر است که اندازه‌گیری مطلوبیت به دلیل نسبی بودن و شخصی بودن غیر ممکن است و دیگر این که مقایسه مطلوبیت افراد با یکدیگر امکان‌پذیر نمی‌باشد و می‌توان گفت، با توجه به ارزیابی مطلوبیت تک‌تک افراد جامعه، می‌توان به مطلوبیت کلی جامعه نیز نائل گردید. نکته مهم این که میزان تقاضا و یا عرضه تأثیر مستقیم بر مطلوبیت دارند. (خداداد کاشی، ۱۳۹۰: ۶۲)

- کشش: یکی دیگر از مفاهیم بسیار مهم و کاربردی در علم اقتصاد و به‌ویژه اقتصاد خرد مفهوم کشش می‌باشد. مطالعه رفتار مصرف‌کننده‌ها (طرف تقاضا) و رفتار تولیدکننده (طرف عرضه) دلالت بر آن دارد که خریداران و فروشندگان با توجه به تغییر در قیمت کالاها برنامه‌های خود را در مورد خرید و فروش تغییر می‌دهند. آگاهی از تغییر در برنامه‌های متقاضیان و عرضه‌کنندگان پس از بروز تغییرات اقتصادی از مسائل بسیار مهم در مبحث اقتصاد خرد می‌باشد. کشش مفهومی است که اقتصاددانان برای ارزیابی واکنش خریداران و فروشندگان نسبت به تغییر شرایط مثل تغییر قیمت و درآمد از آن استفاده می‌کنند. لازم به ذکر است که در اقتصاد خرد، کشش قیمتی تقاضا و کشش قیمتی عرضه هر کدام با روش‌های متعدد قابل محاسبه بوده و دید وسیعی از شرایط اقتصادی موجود در اختیار اقتصاددانان قرار می‌دهد. (خداداد کاشی، ۱۳۹۰: ۶۳) با توجه به کلیات و تعاریفی که در ابتدای این بخش به ذکر آن پرداخته شد باید دقت نمود که فرد صنفی و به تبع آن واحد صنفی که در قانون نظام صنفی به آن اشاره شده است، همان بنگاه تولیدی، اقتصادی است که در مبحث اقتصاد خرد تعریف شده است.

پلیس (پلیس نظارت بر اماکن عمومی) و اقتصاد خرد

اقتصاد خرد، تنها هنگامی می‌تواند دستیابی به اهداف اقتصادی جامعه را به نحو مطلوب ساماندهی کند که نهادهای پشتیبانی‌کننده آن از قبل ایجاد شده باشد. از نظر تعریف، نهادهای مؤثر بر اقتصاد خرد قید و شروطی هستند که از جانب نوع بشر به منظور تنظیم روابط متقابل انسان‌ها وضع شده‌اند؛ در نتیجه نهادها سبب ساختاری شدن انگیزه‌های نهفته در مبادلات سیاسی و اقتصادی می‌شوند. مهم‌ترین کارکرد نهادها، کاهش عدم اطمینان و هزینه‌های مبادله در فعالیت‌های اقتصادی در سطح خرد و کلان و در ابعاد اجتماعی و سیاسی جوامع است. یکی از این نهادهایی که به موجب قانون، وظیفه نظارتی بر اقتصاد خرد دارد، پلیس (پلیس نظارت بر اماکن عمومی) می‌باشد. این سازمان به عنوان یکی از نهادهای نظارتی و اجرایی نقش بسیار مؤثری بر اقتصاد خرد ایفا نموده و عمدتاً سه وظیفه مهم بر عهده دارد:

- ۱- اشراف اطلاعاتی بر شرایط اقتصادی، نوسانات قیمت کالاها و مشارکت‌کنندگان و افراد مؤثر در بازار: اشراف مناسب اطلاعاتی بر بنگاه‌های اقتصادی در شناسایی الگوها و فعالیت‌های پر بازده و نیز ارزیابی اعتبار آن‌ها کمک می‌کند. این اطلاعات همچنین می‌تواند به دولت در تنظیم مقررات مناسب یاری رسانده و در نتیجه، بر روند تصمیم‌گیری در خصوص تولید، توزیع، تحلیل داده‌های اقتصادی، بازبینی و یا تدوین ضوابط و مقررات در سازمان‌ها و نهادهای تصمیم‌گیر، مؤثر باشد. (موسوی، ۱۳۹۰: ۵۹)
- ۲- پلیس نظارت بر اماکن عمومی مانند سایر نهادهای مؤثر و درگیر در بعد اقتصادی، برای فعالیت‌های خود قراردادهایی را تعریف و تبیین کرده که چه کسی باید چه چیزی را در چه زمانی کسب نماید. آگاهی افراد جامعه در مورد حقوق خود بسیار با اهمیت است. از طرف دیگر این پلیس می‌تواند احتمال بروز اختلافات را کاهش داده و به اجرای قوانین و مقررات وضع شده مبادرت ورزیده و با این کار موجبات برقراری نظم و امنیت را در مسائل اقتصادی فراهم آورد.
- ۳- اقدامات نظارتی و پیشگیرانه پلیس نظارت بر اماکن عمومی موجب افزایش رقابت سالم در بازارها و مسائل اقتصادی می‌شود. رقابت سالم انگیزه‌های مثبتی را به

اصناف و بازار می‌دهد تا فرصت‌های خود را به‌طور برابر گسترش دهند. در اقتصاد رقابتی احتمال این که منابع بر اساس سودمندی یک طرح؛ نه روابط سیاسی و اجتماعی یک کارآفرین مورد استفاده قرار گیرد بیشتر است. همچنین افزایش درجه رقابت سالم موجب تحریک نوآوری و رشد اقتصادی جامعه خواهد شد.

پلیس نظارت بر اماکن عمومی با توجه به نوع مأموریت‌های خرد و کلانی که به استناد قوانین و ضوابط (قانون نیروی انتظامی ج.ا.ایران)، موظف به اجرای آن‌هاست، تنها یگان نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران است، که به‌طور تخصصی و جدی با صنوف موجود در کشور ارتباط مستقیم داشته و وظایف و اختیاراتی در این زمینه به این پلیس محول شده است. به‌بیان دیگر، وظایف حوزه مأموریتی پلیس نظارت بر اماکن عمومی را می‌توان به سه بخش محوری زیر دسته‌بندی نمود:

الف) بخش اول به بررسی صلاحیت متقاضیان تأسیس واحدهای صنفی و فعالان حوزه اصناف و اماکن عمومی می‌پردازد و اصل پیشگیری را دنبال می‌نماید.

ب) بخش دوم، کنترل و نظارت بر اماکن عمومی و اصناف و برخورد با تخلفات و جرائم احتمالی را با هماهنگی مراجع صنفی و قضایی کشور، در دستور کار خود دارد.

ج) و سرانجام، اجرای برخی اقدامات به‌منظور پیشگیری، پیش‌بینی و اشراف اطلاعاتی بر امور اصناف و فرایندهای اقتصادی حوزه بازار را مد نظر خود قرار داده است.

وظایف پلیس نظارت بر اماکن عمومی که با هدف افزایش ضریب امنیت جامعه صنفی و بازار تبیین و به‌وسیله این سازمان اجرا می‌شود، پیوند بین رشد و توسعه اقتصاد کشور و اقتصاد خرد را قوی‌تر و ایمن‌تر می‌سازد. ماهیت مأموریت پلیس در اصناف، پیشگیری و برخورد با تخلفات و جرائم در صنوف مختلف و در پی آن افزایش احساس رضایت مردم از فعالیت‌های واحدهای صنفی و به‌طور کلی اقتصاد خرد می‌باشد. از تعریف مطلوبیت که در اول مباحث آمده، مشخص است که احساس رضایت مردم از فعالیت واحدهای صنفی اساس و بنیان مطلوبیت را تعریف خواهد کرد.

امنیت یکی از سه ضلع اصلی نیازهای اولیه و اجتماعی بشر معرفی شده است. هریک از ما به‌عنوان یکی از افراد جامعه، نیازمند ساختار امنیت در زندگی فردی و

اجتماعی هستیم. یکی از اهداف مهم و اساسی که پلیس نظارت بر اماکن عمومی در تمام وظایف خود به دنبال آن می‌باشد، تأمین و افزایش امنیت در تمامی ابعادی است که در مأموریت محوله بر عهده گرفته است. پلیس به دنبال تأمین امنیت در اقتصاد خرد، است. تأمین سازوکار برای عدم ورود افراد سابقه‌دار به صنوفی که با جرائم ارتكابی (توسط مجرمین) ارتباط مستقیم داشته و موجب افزایش احتمال وقوع و تکرار جرم می‌شود، قطعاً زمینه بروز بسیاری از جرائم را کاهش داده، منجر به پیشگیری شده و زمینه رضایتمندی مردم و رونق اقتصادی را افزایش خواهد داد. (موسوی، ۱۳۹۰: ۶۸)

مطلوبیت

پیش‌تر اشاره شد که در قرن نوزدهم میلادی با توجه به مفهوم مطلوبیت، ارزش نسبی کالاها و ترجیحات افراد نسبت به کالاها مورد بررسی قرار می‌گرفت. این که یک کالا نسبت به کالای دیگر ترجیح داده می‌شود، ناشی از آن است که در مقایسه با کالاهای دیگر مطلوبیت و رضایتمندی بیشتری برای مردم و مصرف‌کننده‌ها فراهم می‌آورد. خانوارها درآمد خود را صرفاً به یک کالای خاص تخصیص نمی‌دهند، بلکه طیف وسیعی از کالاها و خدمات را انتخاب می‌کنند. یکی از دلایل این تنوع در خرید این است که مصرف‌کنندگان هرچه از یک کالا بیشتر و بیشتر مصرف می‌کنند رضایتمندی ناشی از مصرف واحدهای بعدی کاهش می‌یابد و این اصلی به نام نزولی بودن مطلوبیت نهایی می‌باشد.

- مطلوبیت نهایی: به‌طور کلی هرچه قدر از یک کالا بیشتر مصرف کنیم، رضایتمندی که از واحدهای اضافی یا نهایی آن به دست می‌آوریم، کمتر می‌شود. اقتصاددان بزرگ قرن نوزدهم به این موضوع یعنی کاهش رضایتمندی ناشی از مصرف واحدهای بعدی، اصل نزولی بودن مطلوبیت نهایی گفته‌اند. (رابرت اس پیدیک، ۱۳۹۲: ۳۹) به‌عنوان مثال مردی را در نظر بگیرید که در هفته‌های متوالی مجبور به استفاده از یک مکان اقامتی می‌گردد. به دلیل مراجعه متعدد و زیاد، ایرادات و نواقص این مراکز اقامتی بیشتر به چشم آمده و هرچه تعداد مراجعات بیشتر می‌شود، سطح رضایت فرد کاهش می‌یابد. جدولی با اعداد فرضی جهت نشان دادن این قانون در زیر آمده که به تبیین این موضوع کمک خواهد کرد.

جدول ۱: مطلوبیت کل و مطلوبیت نهایی از اقامت یک فرد در یک مکان اقامتی در ۶ هفته متوالی

مطلوبیت نهایی	مطلوبیت کلی	دفعات مراجعه به مرکز اقامتی
۱۲	۱۲	۱
۱۰	۲۲	۲
۶	۲۸	۳
۴	۳۲	۴
۲	۳۴	۵
۰	۳۴	۶

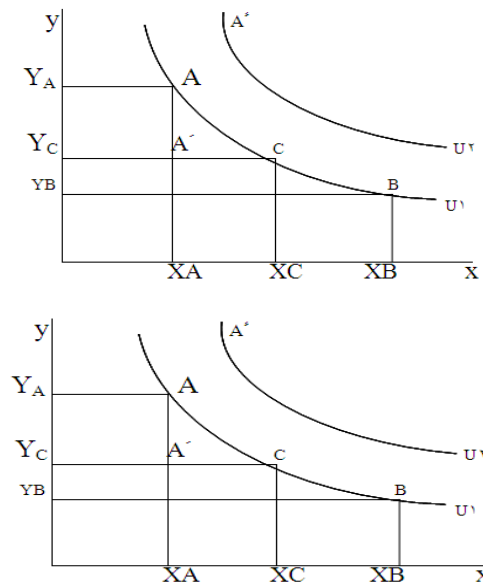
وجود امنیت در سطح جامعه و به تبع آن کمبود تخلفات در واحدهای صنفی و در نتیجه آن ایجاد امنیت در اقتصاد خرد به طور کلی رضایت مردم را از وضع موجود بالا می‌برد. بالا رفتن میزان رضایت مردم که از وجود امنیت و آرامش اقتصادی ناشی شده است سطح ترجیحات فردی را بالا می‌برد.

در ادامه منحنی بی‌تفاوتی را که بیانگر ترجیحات مصرف‌کننده است تعریف خواهیم کرد. در مباحث قبلی مشاهده شد مصرف‌کننده با توجه به قیمت کالاها و محدودیت درآمد چگونه ترکیب کالاهای مصرفی خود را انتخاب کند.

جهت تعریف منحنی بی‌تفاوتی فرض بر این باشد که در فضای ۲ بعدی یعنی ۲ کالایی قرار داریم. منحنی بی‌تفاوتی مکان هندسی ترکیب‌های مختلف از دو کالای X و Y را که به وسیله این نقطه مشخص می‌شوند به ترتیب با X_A و Y_A نشان می‌دهیم. اکنون در حالی که مقدار کالا ثابت است، مقدار x در X_A ثابت است، مقدار $Y_A Y_C$ از کالای Y را از او می‌گیریم و او به نقطه‌ای دیگر یعنی A' می‌رسد. در نقطه جدید او همان میزان X_A از x و Y_C از y را مصرف می‌کند. با مقایسه دو نقطه دیگر یعنی A و A' مشخص می‌شود که مقدار X_A در هر دو یکسان است ولی میزان y در نقطه A' است یعنی با مصرف بیشتر از یک کالا مطلوبیت فرد افزایش می‌یابد. حال برای جبران از دست دادن مقداری از کالای Y شروع به انتقال مقادیر بیشتری از کالای x به شخص مصرف‌کننده می‌کنیم. اگر فقط مقدار کمی از کالای x به او بدهیم به مطلوبیت نقطه A خواهیم رسید. به هر حال مقدار معینی از x وجود دارد که به همراه Y_C مصرف‌کننده را در همان سطح مطلوبیت A قرار می‌دهد. به این مقدار از کالای x را با X_C نشان می‌دهیم. حال ملاحظه می‌شود که دو ترکیب $A=(Y_A, X_A)$ و $C=(Y_C, X_C)$ به

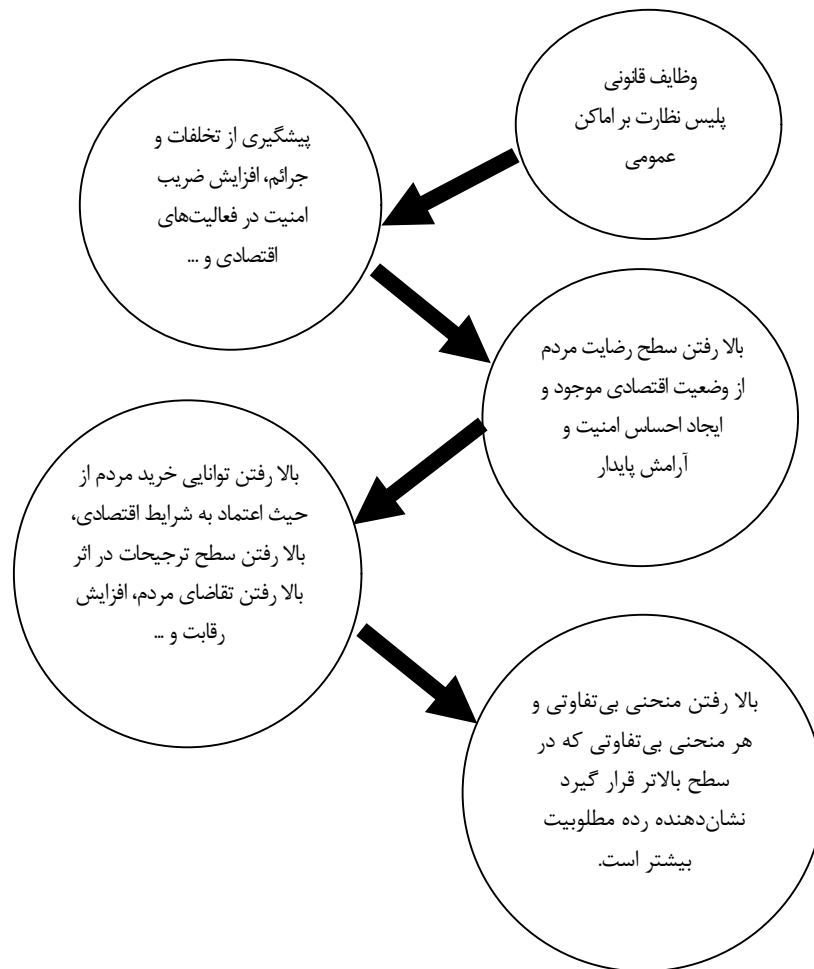
مصرف‌کننده مطلوبیت مشابه می‌دهند و اگر این دو ترکیب را در مقابل او قرار دهیم در انتخاب آن‌ها بی‌تفاوت است.

شکل ۲: منحنی بی‌تفاوتی

برای هر مصرف‌کننده به میزان غیرقابل‌شمارش منحنی بی‌تفاوتی وجود دارد. با توجه به شکل فوق از نقطه A واقع بر U_1 شروع می‌کنیم و سپس با اضافه کردن مقدار اندکی از X و Y ملاحظه می‌شود که فرد در نقطه‌ای مانند A' که مقدارش بیشتر از نقطه A است قرار می‌گیرد. حال از نقطه جدید بدست آمده شروع می‌کنیم و مشابه آنچه در بالا گذشت مجموع نقاطی را به دست آورید که نسبت به آن برای مصرف‌کننده بی‌تفاوت باشند. مکان هندسی این نقاط یک منحنی بی‌تفاوتی دیگر مثل U_2 خواهد بود که کلیه نقاط آن به نقاط واقع بر منحنی بی‌تفاوتی U_1 ارجح می‌باشد.

در شکل ۳ چهار منحنی بی‌تفاوتی را رسم نموده‌ایم این منحنی که با U_4 نشان داده شده است در بر گیرنده ترکیب‌هایی از X و Y می‌باشد که در مقایسه با ترکیب‌های واقع بر سایر منحنی‌های بی‌تفاوتی دیگر مطلوبیت بیشتری ایجاد می‌کنند. در بین این چهار منحنی بی‌تفاوتی منحنی‌های بسیار دیگری وجود دارد که در شکل نشان داده نشده‌اند. هر منحنی که در سمت راست و بالای منحنی دیگر قرار داشته باشد ارجح است یعنی

شکل ۴: فلوجارت تأثیر وظایف پلیس نظارت بر اماکن عمومی بر مطلوبیت مطلوبیت و امنیت

نیاز به امنیت همواره از بنیادی‌ترین نیازهای انسانی در جامعه بشری به شمار می‌رود. مبحث امنیت از نظر روان‌شناسی به‌خصوص در بهداشت روانی و در آسیب‌شناسی روانی اهمیت بسیار دارد. آرامش، رشد، شکوفایی انسان در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، استعدادها و خلاقیت‌ها و نیل به همه کمالات انسانی در سایه امنیت به دست می‌آید. امروزه امنیت از شاخصه‌های کیفی زندگی در شهرهاست. آسیب‌های اجتماعی از مهم‌ترین پیامدهای مختلف امنیت به شمار می‌روند. امنیت ابعاد مختلفی دارد. امنیت انسانی یکی از این ابعاد است. امنیت انسانی به معنی حفظ حقوق

و امنیت فردی، مالی و اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی است. امنیت انسانی دو بعد دارد: بعد حداقلی که در آن جامعه قادر به تأمین و تضمین معیشت و بقاء و امنیت خود هستند و بعد ارتقائی که در آن مردم قادرند از احساس مثبت و آسایش در زندگی و امنیت روانی، اجتماعی برخوردار باشند.

امنیتی که پلیس نظارت بر اماکن عمومی در بخش اقتصادی به دنبال تحقق آن می‌باشد، در بعد ارتقایی قرار دارد زیرا در بسیاری از جوامع علیرغم این که مردم از سطح درآمد بسیار بالایی برخوردار هستند ولی به دلیل عدم وجود امنیت و عدم اطمینان مردم به شرایط موجود، رشد اقتصادی در سطح بسیار پایینی قرار دارد.

در واقع احساس عدم امنیت افراد در یک جامعه در ابعاد اجتماعی، اقتصادی و ... تبعات فراوانی را می‌تواند در پی داشته باشد. فقدان اعتماد یا احساس نگرانی نسبت به مسائل مختلف، سبب رفتارهای خاص کناره‌گیری مردم از فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی، فرار سرمایه و مغزها، خواهد شد. هر انسان فطرتاً به مناطقی تمایل دارد که در آن امنیت حاکم بوده و بر اساس این نیاز فطری است که تمام فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی خود را به سمت مناطقی امن پیش می‌برد تا علاوه بر رشد اقتصادی و اجتماعی به نیازهای فطری خویش پاسخ مثبت داده باشد. (موسوی، ۱۳۹۰: ۸۲)

یکی از مسائل و مؤلفه‌هایی که در اقتصاد خرد وجود داشته و با ایجاد امنیت ارتباط مستقیم دارد، بحث کشش است. مطالعه رفتار مصرف‌کننده و رفتار تولیدکننده دلالت بر آن دارد که خریداران و فروشندگان با توجه به تغییر در قیمت کالاها، برنامه‌های خود را در مورد خرید و فروش تغییر می‌دهند. کشش مفهومی است که اقتصاددانان برای ارزیابی واکنش خریداران و فروشندگان نسبت به تغییر شرایط از آن استفاده می‌کنند. بدیهی است که با افزایش قیمت، تقاضا کم می‌شود و با کاهش قیمت تقاضا افزایش می‌یابد. همچنین می‌دانید که اگر مقدار عرضه کالا کاهش یابد قیمت آن افزایش می‌یابد و بالعکس.

در مورد بنگاه‌های خدماتی مسئله عرضه و تقاضا با مسئله استفاده و یا عدم استفاده مردم از این خدمات ارتباط مستقیم دارد و به تبع آن است که کشش تعریف می‌شود.

فعالیت و نقش نظارتی پلیس نظارت بر اماکن عمومی در بخش خدماتی، رابطه‌ای مستقیم با میزان استفاده مردم از این نهادها دارد.

قطعاً فعالیت‌های نظارتی و پیشگیرانه پلیس نظارت بر اماکن عمومی در نیل به سمت کشش مثبت صنوف نقش مؤثر و کارآمد خواهد داشت. ایجاد امنیت منجر به ثبات شرایط اقتصادی و جلوگیری از نابسامانی و نوسانات غیرقابل کنترل قیمت و تأثیر مستقیمی بر کشش خواهد داشت و تغییرات به وجود آمده قطعاً در شرایط زندگی آحاد مردم و به تبع آن بر کل جامعه تأثیر خواهد داشت.

از سوی دیگر، مبانی نظری نظم و امنیت، معطوف به فلسفه وجود این دو مفهوم و رابطه کشش متقابل آن‌ها در جامعه می‌باشد و از بنیادی‌ترین مؤلفه‌های هر جامعه محسوب می‌شود. بنابراین در هر جامعه‌ای نتیجه‌امحای نظم و امنیت، از هم پاشیدگی آن جامعه خواهد بود. در مقابل، زیر بنای هر سازمان پایدار اجتماعی از لحاظ اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی و ... متشکل از مؤلفه‌های بنیادی و متناظر آن از نظم و امنیت اجتماعی است.

نتیجه‌گیری

امنیت، احساس آرامش و اطمینان از عدم تعرض به جان، مال و ... از حقوق اساسی انسان‌ها است. این ارزش انحصاری یکی از ضرورت‌های زندگی فردی و اجتماعی به شمار می‌رود. در طبقه‌بندی نیازهای انسان، امنیت پس از احتیاجات فیزیولوژیکی مانند آب و غذا و ... به‌عنوان مهم‌ترین و بنیادی‌ترین نیازها معرفی شده است. هنگامی که نیازهای فیزیولوژیک برآورده شوند بلافاصله ارضای نیازهای سطح بالاتر نظیر امنیت مد نظر قرار خواهد گرفت. این نیازها شدیداً و به‌گونه‌ای تنگاتنگ با توانایی‌های اجتماعی و کالبدی محیط در رابطه می‌باشند. اسکار نیومن که یکی از بزرگ‌ترین جامعه‌شناسان قرن نوزدهم می‌باشد عدم وجود نظارت را یکی از سه فاکتور اساسی افزایش جرم در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در جوامع بشری دانسته است.

بین وظایف نظارتی پلیس اماکن، اصناف و اقتصاد خرد هیچ مرزی نمی‌توان قائل بود، بلکه زیر بنای وجود اقتصاد پویا و موفق، تعامل و ارتباط نزدیک بین بخش‌های مختلف است.

هرچند برقراری امنیت اقتصادی یک وظیفه فرا بخشی و مرتبط با وظایف نهادها و سازمان‌های بسیار زیادی می‌باشد، اما در حوزه نیروی انتظامی ج.ا. ایران، پلیس نظارت بر اماکن عمومی یکی از ارکان برقراری نظم و امنیت در اقتصاد خرد کشور بوده و به دلیل شرح وظایف و نوع مأموریتی که به استناد قانون، ملزم به اجرای آن می‌باشد، تنها یگانی از نیروی انتظامی است که به‌طور تخصصی با صنوف به‌عنوان یکی از محورهای اقتصاد خرد جامعه، در ارتباط مستقیم بوده و با انجام وظایف، بر تمامی صنوف قبل از افتتاح، حین کار و مادامی‌که به فعالیت مشغول می‌باشند نظارت داشته و ضمن پیشگیری از وقوع تخلفات، در پی افزایش احساس امنیت و رضایت مردم است و به دنبال آن بستر رشد اقتصاد کشور را فراهم می‌آورد.

با توجه به مبانی نظری علم اقتصاد، شرح وظایف پلیس نظارت بر اماکن عمومی و مسائل موجود در اقتصاد خرد که به‌گونه‌ای نظام خانواده‌ها و افراد جامعه به‌طور مستقیم با آن مواجه هستند، عدم وجود سازمان‌های نظارتی به منظور اعتلای شرایط اقتصادی و سامان بخشیدن به فعالیت‌های صنوف متخلف غیرممکن به نظر رسیده و در واقع بازار و به تبع آن اقتصاد خرد، بدون سازمان‌های نظارتی، نظم و اعتبار اقتصادی خود را از دست می‌دهد و تمامی این مسائل به خاطر کارکردها و نقش مثبت و اساسی امنیت می‌باشد.

در مجموع اقتصاد و امنیت لازم و ملزوم یکدیگرند، تقویت و یا نقصان هریک، اثر مستقیم و انکارناپذیری بر دیگری دارد، پیشرفت و تعالی جامعه مستلزم رشد متوازن و هم‌زمان متغیرهای مختلفی است که شاخص‌ترین آن‌ها اقتصاد و امنیت است.

پیشنهادها

پیشنهادهای کاربردی

۱. با توجه به وضعیت اقتصادی کشور و تدوین برنامه‌ی ششم توسعه بر اساس ضرورت‌ها و ظرفیت‌های اقتصادی موجود، پلیس نظارت بر اماکن عمومی می‌تواند با جنبه‌ی نظارتی عملکرد خود در تحقق اهداف اقتصادی برنامه‌ی ششم توسعه در زمینه‌ی اقتصاد خرد نقش مؤثری را ایفا نماید.

۲. نظارت همه‌جانبه در اقتصاد کشور در سطح کلان زمینه‌ی بروز تخلفات اقتصادی در سطوح خرد را از بین برده، لیکن به منظور تحقق امنیت اقتصادی در لایه‌های مختلف اقتصادی کشور باید نقش نظارت و جایگاه آن در ایجاد حس رضایتمندی در سطح جامعه ملحوظ و به اقدامات پلیس اماکن در این زمینه توجه ویژه شود.
۳. نظر به اینکه بنگاه‌های اقتصادی بسیار زیادی در سطح جامعه مشغول به فعالیت بوده و با توجه به وظایف پلیس نظارت بر اماکن عمومی در تحقق امنیت اقتصادی، رضایتمندی مشتریان در زمینه‌های گوناگون اقتصادی به‌صورت مستقیم و غیر مستقیم با آن وظایف گره خورده و به منظور تحقق این رضایتمندی باید نوع نظارت‌ها با توجه به گستردگی بیش از اندازه از حالت سنتی به حالت سیستماتیک و برنامه دار تبدیل گردد، که این موضوع در بررسی‌های میدانی از مطالبات عمومی جامعه قلمداد شده است.
۴. دخیل بودن پلیس نظارت بر اماکن عمومی با لایه‌های اقتصادی کشور در تمامی زمینه‌ها میدان دید مناسبی از موانع، مشکلات، فرصت‌ها و آسیب‌ها را در اختیار مسئولان و مفسران امنیت اقتصادی قرار می‌دهد که این میدان دید در تجزیه و تحلیل رفتارهای آینده بنگاه‌ها منجر به پیش‌بینی‌های واقعی‌تری خواهد شد. فلذا برای برون‌رفت از مشکلات آتی در زمینه‌ی اقتصاد و به‌ویژه در حوزه‌ی اقتصاد خرد می‌توان از ظرفیت پلیس اماکن در شناسایی زمینه‌های ایجاد نارضایتی مشتریان بنگاه‌های اقتصادی که امنیت را در حوزه‌ی اقتصاد با خدشه مواجه می‌نماید در جهت رفع مشکلات و زمینه‌های بروز نارضایتی استفاده بهینه نمود.

منابع

- انصاری، محمدجعفر و دیریاز، عسگر، (۱۳۹۲)، درآمدی بر مبانی اقتصاد خرد با نگرش اسلامی، تهران، انتشارات سمت.
- پژویان، جمشید، (۱۳۸۹)، اقتصاد خرد، تهران، انتشارات دانشگاه پیام نور.
- خداداد کاشی، فرهاد، (۱۳۹۰)، اقتصاد خرد، تهران، انتشارات نوین.
- دهقانی، علی، (۱۳۸۷)، مبانی و کاربردهای اقتصاد خرد، تهران، انتشارات اهل قلم.
- رابرت اس پیدیک؛ دانیل ال رابینفیلد، (۱۳۹۲)، اقتصاد خرد، ترجمه احمد ذیحجه زاده؛ تهران، انتشارات سمت.
- رضایی پور، محمد، بهرامی زاده نجمه، (بی تا)، رفتار مصرف‌کنندگان در اقتصاد خرد، انتشارات آستان قدس حضرت معصومه.
- رضایی، مهدی، (بی تا)، مبانی نظری اقتصاد خرد، تهران، انتشارات دانش.
- روزبهانی، علیرضا، (۱۳۹۱)، نظریه اقتصاد خرد، تهران، مرکز نشر کتب دانشگاهی.
- شاکری، عباس، (بی تا)، نظریه‌ها و کاربردهای اقتصاد خرد، تهران، انتشارات نی.
- طیبیان، سید محمد، (۱۳۹۱)، اقتصاد خرد پیشرفته، تهران، انتشارات پیشرو.
- عبادی، جعفر، (۱۳۹۲)، مباحثی در اقتصاد خرد-تبادل عمومی و اقتصاد در رفاه، تهران، انتشارات سمت.
- فراهانی، قاسم، (۱۳۸۴)، قانون نظام صنفی و آیین‌نامه اجرایی، تهران، انتشارات اوستا.
- قانون نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران.
- موسوی، سید محمود، (۱۳۸۷)، نقش نظارتی پلیس بر اماکن عمومی و اصناف، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم انتظامی امین.
- واریان، ه. (۲۰۰۵)، تحلیل اقتصاد خرد، ترجمه رضا حسینی، تهران، انتشارات نی.
- هندرسن ج. م و کوانت ر. ا، (۱۳۸۷)، تئوری اقتصاد خرد ترجمه باغیان و پژویان، تهران، انتشارات مؤسسه فرهنگی رسا.

